

**Центральноукраїнський державний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка**

Кафедра педагогіки та менеджменту освіти

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

**Завідувач кафедри педагогіки
та менеджменту освіти**

д.п.н., професор _____ Радул В.В.

«27» серпня 2020 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПЕДАГОГІЧНА ПЕРСОНАЛІЯ
В ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНОМУ ДОСЛІДЖЕННІ**

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки
Рівень підготовки: доктор філософії
Форма навчання: денна / заочна

2020–2021 навчальний рік

Робоча програма для студентів з дисципліни «Педагогічна персоналія в історико-педагогічному дослідженні» галузі знань 0101Освіта/Педагогіка, спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки

Розробник: Філоненко Оксана Володимирівна, доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки та менеджменту освіти.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри педагогіки та менеджменту освіти

Протокол № 1 від «27» серпня 2020 року

Завідувач кафедри (гарант освітньо-наукової програми),
д.п.н., професор

В. В. Радул

©Філоненко О.В., 2020 рік

I. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3,5	Галузь знань 01Освіта/Педагогіка	За вибором	
Модулів – 3	Спеціальність: 011 Освітні, педагогічні науки	Рік підготовки	
Змістових модулів – 3		2-й	2-й
		Семестр	
Загальна кількість годин – 105		4-й	4-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2	Рівень підготовки: доктор філософії	Лекції	
		14 год.	14 год.
		Семінарські	
		14 год.	14 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		77 год.	77 год.
		Індивідуальні завдання:	
		год.	
Вид контролю:			
залік	залік		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Педагогічна персоналія в історико-педагогічному дослідженні» здобувачами наукового ступеня «доктор філософії» спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки, є висвітлення теорії та практики єдиного історико-педагогічного процесу через вивчення життя й творчої біографії зарубіжних і вітчизняних педагогів; ознайомлення з логікою вивчення педагогічної персоналії в історико-педагогічному дослідженні; формування вмінь здійснювати дослідження педагогічної персоналії в історико-педагогічному аспекті.

Основними **завданнями** вивчення навчальної дисципліни є:

- вивчення педагогічних персоналій, їхнього життя і творчої біографії в історичній ретроспективі;
- засвоєння знань про історичний розвиток освіти в Україні та світі, її концептуальні основи і практику реалізації в історичному аспекті;
- засвоєння знань про найважливіші досягнення видатних українських і зарубіжних педагогів минулого;
- актуалізація основних ідей педагогів минулого щодо розбудови і відродження національної системи освіти;
- виховання здобувачів на національно-культурних традиціях українського народу.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач наукового ступеня «доктор філософії» повинен сформувати здатність до пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел.

У результаті опрацювання змісту навчальної дисципліни здобувач наукового ступеня «доктор філософії» може навчитися та оволодіти уміннями: критично оцінювати існуючі системи освіти, представлені в історико-педагогічному дискурсі; застосовувати перевірені часом наукові положення представників світової та української педагогічної думки у наукових дослідженнях і викладацькій діяльності.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль I. Зарубіжна історико-педагогічна думка і освіта (кінець XVI – поч. XX ст.)

Тема 1. Реформаторська педагогіка Я. А. Коменського, значення його педагогічного заповіту для розвитку освітньої теорії і практики у XXI столітті.

Я. А. Коменський – чеський педагог, найвидатніший представник реформаторської педагогіки. Основні етапи життєвого і творчого шляху. Організація шкільного життя, система шкіл і зміст навчання. Класно-урочна система. Принцип природовідповідності у творчому доробку Я. А. Коменського. Дидактичні погляди Я. А. Коменського. Значення педагогічної спадщини Я. А. Коменського для подальшого розвитку педагогіки і шкільної практики.

Ключові поняття: Я. А. Коменський, реформаторська педагогіка, освітній простір кінця XVI – поч. XX ст., шкільна освіта, школа, зміст освіти, класно-урочна система, дидактичні принципи, праця «Велика дидактика», історико-педагогічний досвід, екстраполяція педагогічних поглядів в сьогоденні.

Тема 2. Роль і значення виховання у формуванні особистості, його мета і завдання (Дж. Локк, Д. Дідро, К. Гельвецій). Вплив Й. Гербарта і гербертіанців на розвиток освіти. Ідея всебічного і гармонійного розвитку особистості у творчості Р. Оуена, Ф. Дістервега.

Дж. Локк – англійський філософ, просвітитель, педагог. Дж. Локк про виховання та освіту. Виховання «джентельмена» за Дж. Локком. Д. Дідро – французький філософ, письменник, енциклопедист. Д. Дідро про державну систему безстанової народної освіти. Єдність природного і соціального у вихованні особистості. К. Гельвецій – французький філософ-просвітник. Виховання і освіта у творчому доробку К. Гельвеція. Визначальна роль виховання у формуванні і розвитку особистості. Й. Гербарт – німецький філософ, психолог і педагог. Формування добродійної людини як мета виховання у спадщині Й. Гербарта. Р. Оуен – валлійський філософ та педагог. Єдність навчання із виробничою працею у вихованні дітей, поєднання розумового і фізичного виховання. Значення досвіду і педагогічних ідей Р. Оуена. Ф. Дістервег – німецький педагог-демократ. Дидактика розвивального навчання Ф. Дістервега. Керівна роль вчителя у навчанні.

Ключові поняття: Дж. Локк, Д. Дідро, К. Гельвецій, Й. Гербарт, Р. Оуен, Ф. Дістервег, формування особистості, єдність навчання і виховання, праця у вихованні, ідея всебічного і гармонійного розвитку особистості, історико-педагогічний досвід.

Тема 3. Теорія гуманістичного вільного виховання та принцип природовідповідності у досвіді Ж.-Ж. Руссо, Й. Песталоцці, Ф. Фребеля, М. Монтесорі, С. Френе.

Ж.-Ж. Руссо – французький філософ-просвітник, письменник. Теорія вільного природного виховання Ж.-Ж. Руссо. Й. Песталоцці – швейцарський педагог. Мета виховання як всебічний і гармонійний розвиток природних сил і здібностей особистості. Ф. Фребель – німецький педагог, теоретик дошкільного виховання. Ідея і практика суспільного дошкільного виховання. Підготовка вихователів дошкільних закладів «дитячих садівниць» у досвіді Ф. Фребеля. М. Монтесорі – італійський педагог, лікар, учений і мислитель. Методика виховання дітей у дошкільних закладах («будинки дитини») і початкових школах. С. Френе – французький педагог-реформатор, засновник Міжнародної федерації прихильників «нової школи». «Школа успіху і радості» С. Френе.

Ключові поняття: Ж.-Ж. Руссо, Й. Песталоцці, Ф. Фребель, М. Монтесорі, С. Френе, мета виховання, теорія гуманістичного вільного виховання, принцип природовідповідності, історико-педагогічний досвід.

Модуль II. Українська національна педагогічна думка і освіта в історичній ретроспективі (кінець XVI – перша половина XIX століття)

Тема 4. Педагогічний гуманізм і новаторство в досвіді П. Беринди, І. Борецького, М. Смотрицького, С. і Л. Зизаніїв, П. Могили, І. Гізеля й ін.

П. Беринда – просвітитель, учитель, лексикограф, друкар, один із основоположників Київської братської школи. Внесок П. Беринди у розвиток української мови. І. Борецький – ректор Львівської і Київської братських шкіл. І. Борецький про значення освіти в боротьбі з католицизмом. М. Смотрицький – випускник Острозької школи-академії, ректор Київської братської школи, викладач Києво-Могилянської академії. М. Смотрицький про поширення освіти серед українського народу та розвиток його культури. С. і Л. Зизанії – організатори та викладачі Львівської братської школи, вчені. П. Могила – випускник Львівської братської школи, засновник Києво-Могилянської академії, Митрополит Київський і Галицький. П. Могила як ініціатор відкриття православних церков і шкіл. І. Гізель – філософ, письменник, ректор Київської колегії. І. Гізель про формування і розвиток особистості.

Ключові поняття: П. Беринда, І. Борецький, М. Смотрицький, С. і Л. Зизанії, П. Могила, І. Гізель, Львівська і Київська братські школи, школи при православних храмах, Києво-Могилянська академія, історико-педагогічний досвід.

Тема 5. Концепція морального виховання і кордоцентризм в творчості Г. Сковороди. Значення його спадщини для XXI століття.

Г. Сковорода – український просвітитель-гуманіст, філософ, поет, педагог. Основні етапи життєвого і творчого шляху. Проблеми розвитку особистості у педагогічному доробку Г. Сковороди. Розвиток вчення Плутарха про мораль у педагогічній спадщині Г. Сковороди. Дидактичні погляди Г. Сковороди. Педагогічний зміст праць Г. Сковороди. Прогностичне значення спадщини педагога.

Ключові поняття: Г. Сковорода, проблема розвитку особистості, кордоцентризм, ідея морального виховання, ідея сродної праці, педагогічний зміст праць, дидактичні погляди, історико-педагогічний досвід, екстраполяція педагогічних поглядів у XXI столітті.

Тема 6. Ідея народності виховання в творчості Т. Шевченка та К. Ушинського, її значення для розвитку педагогічної думки в Україні.

Т. Шевченко – український поет, художник, мислитель, відомий усьому світові як визначний гуманіст. Основні етапи життєвого і творчого шляху. Освітньо-виховний ідеал Т. Шевченка. Внесок Т. Шевченка у справу українського шкільництва. Актуальність педагогічних поглядів Т. Шевченка на тлі відродження народознавства і народної педагогіки у XXI ст. К. Ушинський – видатний педагог, основоположник наукової педагогіки і народної школи. Основні етапи життєвого і творчого шляху. Внесок К. Ушинського в розробку методології та теорії виховного процесу. Проблеми професійної підготовки вчителя у педагогічній спадщині К. Ушинського. К. Ушинський про народність виховання. Проблема мети і засобів морального виховання у педагогічному доробку К. Ушинського. Послідовники педагогічних ідей К. Ушинського.

Ключові поняття: Т. Шевченко, К. Ушинський, освітньо-виховний ідеал, українське шкільництво, народна педагогіка, підготовка вчителя, виховання, народність виховання, історико-педагогічний досвід, екстраполяція педагогічних поглядів у XXI столітті.

Модуль III. Українська національна педагогічна думка і освіта в історичній ретроспективі (друга половина XIX – XX століття)

Тема 7. Теоретичні ідеї розбудови національної освіти і шкільництва І. Франка, М. Драгоманова, С. Русової.

І. Франко – видатний український письменник, поет, просвітитель, освітній діяч, педагог-публіцист. Основні етапи життєвого і творчого шляху. І. Франко як ініціатор створення нових шкіл, спрямованих на всебічний розвиток особистості. М. Драгоманов – видатний історик, громадський діяч, просвітитель. М. Драгоманов – послідовник кирило-мефодіївців, член «Старої громади», його ідея національного шкільництва. Основні етапи

життєвого і творчого шляху. С. Русова – педагог, громадська діячка, просвітителька. Основні етапи життєвого і творчого шляху. Внесок С. Русової у розвиток української педагогічної думки. Ідея нової української школи і національного виховання в еміграційному педагогічному доробку С. Русової.

Ключові поняття: І. Франко, М. Драгоманов, С. Русова, національна освіта, ідея національного шкільництва, всебічний розвиток особистості, історико-педагогічний досвід.

Тема 8. Виховний ідеал та релігійна традиція у творчості Г. Ващенка.

Г. Ващенко – видатний педагог, психолог, фахівець з дидактики і національного виховання. Основні етапи життєвого і творчого шляху. Г. Ващенко – ініціатор створення «авторської» школи. Реалізація Г. Ващенком педагогічних ідей в Інституті народної освіти у Полтаві. Погляди Г. Ващенка на виховання як на національно-соціальний феномен. Виховна система видатного педагога. Рекомендації і заповіти Г. Ващенка. Взаємини Г. Ващенка і А. Макаренка. Використання педагогічних ідей Г. Ващенка.

Ключові поняття: Г. Ващенко, педагогічна спадщина, педагогічні ідеї, виховна система, історико-педагогічний досвід, екстраполяція педагогічних поглядів у XXI столітті.

Тема 9. Інноваційний контекст педагогічного подвижництва А. Макаренка і В. Сухомлинського. А. Макаренко – видатний педагог, письменник, публіцист. Основні етапи життєвого і творчого шляху. Становлення педагогічної системи А. Макаренка. Інтелектуально-творчий потенціал А. Макаренка як керівника колонією імені Горького і комуною імені Ф. Дзержинського. Особливості змісту і методики виховного процесу А. Макаренка. Внесок видатного педагога у розробку системи демократичної культури вихованців. Теорія колективу. Нові грані таланту педагога в працях сучасних дослідників. Вплив педагогічної спадщини А. Макаренка на формування нового бачення світу. Плюралізм підходів до вивчення педагогічної спадщини А. Макаренка у XXI столітті. В. Сухомлинський – видатний педагог, директор школи, вчитель, дитячий письменник. Основні етапи життєвого і творчого шляху. В. Сухомлинський про рушійні сили виховного процесу. Розумове виховання, моральність – системопокладальний фактор. Трудове виховання. Прогностичне значення педагогічної спадщини педагога для освіти XXI ст.

Ключові поняття: А. Макаренко, В. Сухомлинський, колонія імені М. Горького, комуна імені Ф. Дзержинського, Павлівська школа, педагогічна спадщина, історико-педагогічний досвід, екстраполяція педагогічних поглядів у XXI столітті.

4. Структура навчальної дисципліни

Розділи курсу, теми і плани занять	Кількість годин				
	усього	лекції	семі- нари	сам. роб.	
Змістовий модуль I. Зарубіжна історико-педагогічна думка і освіта (кінець XVI – поч. XX ст.)					
Тема 1. Реформаторська педагогіка Я. А. Коменського, значення його педагогічного заповіту для розвитку освітньої теорії і практики у XXI столітті.	11	2	1	8	
Тема 2. Роль і значення виховання у формуванні особистості, його мета і завдання (Дж. Локк, Д. Дідро, К. Гельвецій). Вплив Й. Гербарта і гербертіанців на розвиток освіти. Ідея всебічного і гармонійного розвитку особистості у творчості Р. Оуена, Ф. Дістервега.	12	2	1	9	
Тема 3. Теорія гуманістичного вільного виховання та принцип природовідповідності у досвіді Ж.-Ж. Руссо, Й. Песталоцці, Ф. Фребеля, М. Монтесорі, С. Френе.	12	2	2	8	
Усього годин	35	6	4	25	
Змістовий модуль II. Українська національна педагогічна думка і освіта в історичній ретроспективі (кінець XVI – перша половина XIX століття)					
Тема 4. Педагогічний гуманізм і новаторство в досвіді П. Беринди, І. Борецького, М. Смотрицького, С. і Л. Зизаніїв, П. Могили, І. Гізеля й ін.	12	1	2	9	
Тема 5. Концепція морального виховання і кордоцентризм в творчості Г. Сковороди. Значення його спадщини для XXI століття.	11	1	2	8	
Тема 6. Ідея народності виховання в творчості Т. Шевченка та К. Ушинського, її значення для розвитку педагогічної думки в Україні.	12	2	2	8	
Усього годин	35	4	6	25	
Змістовий модуль III. Українська національна педагогічна думка і освіта в історичній ретроспективі (друга половина XIX – XX століття)					
Тема 7. Теоретичні ідеї розбудови національної освіти і шкільництва І. Франка, М. Драгоманова, С. Русової.	11	1	1	9	
Тема 8. Виховний ідеал та релігійна традиція у творчості Г. Ващенка.	10	1	1	8	
Тема 9. Інноваційний контекст педагогічного подвижництва А. Макаренка і В. Сухомлинського.	12	2	2	8	
Усього годин	35	4	4	27	
УСЬОГО	105	14	14	77	

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема: Реформаторська педагогіка Я. А. Коменського, значення його педагогічного заповіту для розвитку освітньої теорії і практики у XXI столітті.	1
2.	Тема: Роль і значення виховання у формуванні особистості, його мета і завдання (Дж. Локк, Д. Дідро, К. Гельвецій). Вплив Й. Гербарта і гербертіанців на розвиток освіти. Ідея всебічного і гармонійного розвитку особистості у творчості Р. Оуена, Ф. Дістервега.	1
3.	Тема: Теорія гуманістичного вільного виховання та принцип природовідповідності у досвіді Ж.-Ж. Руссо, Й. Песталоцці, Ф. Фребеля, М. Монтесорі, С. Френе.	2
4.	Тема: Педагогічний гуманізм і новаторство в досвіді П. Беринди, І. Борецького, М. Смотрицького, С. і Л. Зизаніїв, П. Могили, І. Гізеля й ін.	2
5.	Тема: Концепція морального виховання і кордоцентризм в творчості Г. Сковороди. Значення його спадщини для XXI століття.	2
6.	Тема: Ідея народності виховання в творчості Т. Шевченка та К. Ушинського, її значення для розвитку педагогічної думки в Україні.	2
7.	Тема: Теоретичні ідеї розбудови національної освіти і шкільництва І. Франка, М. Драгоманова, С. Русової.	1
8.	Тема: Виховний ідеал та релігійна традиція у творчості Г. Ващенка.	1
9.	Тема: Інноваційний контекст педагогічного подвижництва А. Макаренка і В. Сухомлинського.	2
	Всього:	14

6. Теми лабораторних занять

Не передбачено навчальною програмою

7. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
-------	------------	-----------------

1.	Тема: Реформаторська педагогіка Я. А. Коменського, значення його педагогічного заповіту для розвитку освітньої теорії і практики у XXI столітті.	8
2.	Тема: Роль і значення виховання у формуванні особистості, його мета і завдання (Дж. Локк, Д. Дідро, К. Гельвецій). Вплив Й. Гербарта і гербертіанців на розвиток освіти. Ідея всебічного і гармонійного розвитку особистості у творчості Р. Оуена, Ф. Дістервега.	9
3.	Тема: Теорія гуманістичного вільного виховання та принцип природовідповідності у досвіді Ж.-Ж. Руссо, Й. Песталоцці, Ф. Фребеля, М. Монтесорі, С. Френе.	8
4.	Тема: Педагогічний гуманізм і новаторство в досвіді П. Беринди, І. Борецького, М. , С. і Л. Зизаніїв, П. Могили, І. Гізеля й ін.	9
5.	Тема: Концепція морального виховання і кордоцентризм в творчості Г. Сковороди. Значення його спадщини для XXI століття.	8
6.	Тема: Ідея народності виховання в творчості Т. Шевченка та К. Ушинського, її значення для розвитку педагогічної думки в Україні.	8
7.	Тема: Теоретичні ідеї розбудови національної освіти і шкільництва І. Франка, М. Драгоманова, С. Русової.	9
8.	Тема: Виховний ідеал та релігійна традиція у творчості Г. Ващенка.	8
9.	Тема: Інноваційний контекст педагогічного подвижництва А. Макаренка і В. Сухомлинського.	8
	Всього:	77

8. Індивідуальні завдання

Студенти готують повідомлення з таких тем:

1. Г. Сковорода про юнацьку дружбу як засіб морального виховання особистості.
2. Вплив давньогрецької філософії на педагогічні погляди Г. Сковороди.
3. Роль Г. Сковороди у вихованні та інтелектуальному розвитку М. Ковалинського.
4. «Педагогіка паралельної дії» в творчій діяльності А. Макаренка.
5. Ідеї А. Макаренка в здійсненні особистісно орієнтованого навчання і виховання.
6. Єдність розумового і трудового виховання школярів у педагогічній системі В. Сухомлинського.
7. В. Сухомлинський про природу як джерело знань і розвитку логічного мислення у дітей.
8. Педагогіка прагматизму Дж. Дьюї і сьогодення.
9. Г. Кершенштейнер – представник реформаторської педагогіки.

10. Метод проектів У. Кілпатріка: запозичення в умовах реформування освіти ХХІ століття.
11. «Служба Богові й Батьківщині» – гасло педагогіки Г. Ващенко.
12. Основні принципи педагогічної системи Г. Ващенко на службі ХХІ століття.
13. Ідея народності виховання в творчості Т. Шевченка.
14. К. Ушинський у контексті сучасної педагогічної науки.
15. Педагогіка «громадянського виховання» і «трудової школи» Г. Кершенштейнера.
16. Педагогіка прагматизму. «Навчання через діяльність» Дж. Дьюї, Х. Паркхерста, У. Кілпатріка.
17. Ідея розбудови національної освіти у творчості І. Франка.
18. Основні принципи педагогічної системи М. Драгоманова, С. Русової.
19. Теорія розвитку колективу в практиці А. Макаренка.
20. Порівняння педагогічних систем А. Макаренка і В. Сухомлинського: спільне й відмінне.

10. Методи навчання

Основні форми навчального процесу при вивченні дисципліни «Педагогічна персоналія в історико-педагогічному дослідженні»:

- навчальні заняття;
- самостійна робота студентів;
- робота в науковій бібліотеці ЦДПУ імені В. Винниченка та мережі Інтернет;
- контрольні заходи.

Види навчальної роботи студентів:

- лекція;
- 1. практичне заняття;
- 2. лабораторне заняття;
- 3. консультація;
- 4. залік.

У процесі вивчення дисципліни «Педагогічна персоналія в історико-педагогічному дослідженні» застосовуються наступні методи навчання:

За типом пізнавальної діяльності: пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемного викладу, дослідницький; відповідно до логіки пізнання: аналітичний, індуктивний, дедуктивний.

За основними етапами процесу: формування знань, формування умінь і навичок, застосування знань, узагальнення, закріплення, перевірка.

За системним підходом: методи стимулювання та мотивації учіння, методи контролю та самоконтролю.

За джерелами знань:

- словесні – розповідь, пояснення, лекція;
- наочні – демонстрація, ілюстрація.

За рівнем самостійної розумової діяльності: проблемний, частково-пошуковий, метод проблемного викладу матеріалу, дослідницький.

11. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Оцінювання якості знань студентів, в умовах організації навчального процесу за кредитно-модульною системою здійснюється шляхом поточного, модульного, підсумкового (семестрового) контролю за 100-бальною шкалою оцінювання, за шкалою ECTS та національною шкалою оцінювання.

11.1. Поточний контроль

Поточний контроль – це оцінювання навчальних досягнень студента (рівень теоретичних знань та практичні навички з тем, включених до змістових модулів) під час

проведення аудиторних занять, організації самостійної роботи, на консультаціях (під час відпрацювання пропущених занять чи за бажання підвищити попереднє оцінювання) та активності студента на занятті.

Поточний контроль реалізується у формі усного та письмового опитування, оцінки виступів студентів на практичних заняттях, експрес-контролю, контролю засвоєння навчального матеріалу, запланованого на самостійне опрацювання студентом тощо.

Форми участі студентів у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю:

- усна відповідь;
- письмова відповідь з теми;
- доповнення, запитання до того, хто відповідає, рецензії на виступ;
- письмові завдання (тестові, контрольні, творчі, дослідницькі роботи тощо);
- самостійне опрацювання тем;
- підготовка тез, конспектів навчальних або наукових текстів, їх аналіз;
- виконання практичних завдань.

Критеріями оцінки є:

усні відповіді:

- повнота розкриття питання;
- логіка викладання, культура мовлення;
- емоційність та переконаність;
- використання основної та додаткової літератури;
- аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки;

виконання письмових завдань:

- повнота розкриття питання;
- цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки;
- акуратність оформлення письмової роботи.

Максимальний бал оцінки рівня знань студентів з теми під час усного чи письмового опитування – **5 балів**:

- 5 б. - знання студента є глибокими, міцними, узагальненими, системними; студент вміє застосовувати знання творчо, його відповідь характеризує вміння самостійно оцінювати різноманітні педагогічні ситуації, явища, концепції та теорії, виявляти й відстоювати особисту позицію; вдало ілюструє теоретичні педагогічні положення;

- 4 б. - студент знає ознаки педагогічних понять, явищ, закономірностей, усвідомлює зв'язки між ними, самостійно застосовує знання в стандартних і нестандартних ситуаціях, вміє робити висновки, виправляти допущені помилки; відповідь повна, правильна; студент інколи допускає незначні помилки у виконанні практичних завдань;

- 3 б. - студент знає найсуттєвіші істотні ознаки педагогічних понять, явищ, закономірностей, зв'язків між ними, а також самостійно застосовує знання в стандартних ситуаціях, вміє робити висновки, виправляти допущені помилки; відповідь повна, правильна, хоча їй бракує власних суджень; студент допускає незначні помилки у відповідях і під час виконання практичних завдань;

- 2 б. - студент відтворює основний навчальний матеріал, здатний розв'язувати завдання за зразком. Відповідь його правильна, але недостатньо осмислена, не завжди ілюструється прикладом із педагогічної літератури. Виконання практичних завдань свідчить про середній рівень сформованості дослідницьких умінь;

- 1 б. - відповідь студента при відтворенні матеріалу елементарна, зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Наведені приклади

виховних ситуацій не отримують достатньо глибокого педагогічного аналізу. Виконання практичних завдань свідчить про досить низький рівень сформованості дослідницьких умінь.

Максимальний бал оцінки за виконане практичне завдання – 4 **бали**:

- 4 б. ставиться, коли студент дуже добре, усвідомлено виконав запропоновану залікову вправу, виявив високий рівень умінь педагогічної техніки;
- 3 б. ставиться, коли студент якісно, усвідомлено виконав запропоновану залікову вправу, виявив достатній рівень умінь педагогічної техніки;
- 2 б. ставиться студенту, який цілеспрямовано оволодівав належним умінням, та в силу різних причин допустив незначні помарки у виконанні вправи;
- 1 б. ставиться студенту, який наполегливо оволодівав належним умінням, та в силу недостатнього вихідного розвитку здібностей допустив помилки у виконанні вправи.

Максимальний бал оцінки за виконане індивідуальне науково-дослідне завдання – 10 **балів**.

Виконання практичних завдань має на меті систематизацію, закріплення та поглиблення знань студентів з курсу, формування у них умінь педагогічної техніки; розвиток навичок професійного самовдосконалення на рефлексивній основі.

При визначенні оцінки доцільно застосовувати наступні критерії:

- актуальність обраної проблеми дослідження, належна обґрунтованість актуальності;
- відповідність вимогам до структури наукових студентських робіт;
- повнота розкриття питань плану;
- логічність викладу матеріалу, співвідношення фактів і висновків, яскравість прикладів, чіткість розкриття головної думки, переконливість висновків;
- дотримання наукового стилю викладу матеріалу;
- наявність правильних посилань на першоджерела;
- достатня кількість літератури у списку, її відповідність текстовим посиланням;
- якість оформлення роботи.

Бали	Критерії та показники оцінювання
10 балів	Обрана актуальна для сучасної педагогічної науки і практики тема дослідження. Досить переконливо обґрунтована її актуальність. Правильно складено план роботи. Робота відповідає вимогам до структури такого роду студентських наукових праць. Чітко сформульовані мета і завдання роботи. Правильно визначені об'єкт і предмет дослідження. Сформульована гіпотеза. Доцільний вибір методів науково-педагогічного дослідження. Багата джерельна база, використані різноманітні інформаційні ресурси для опрацювання проблеми. Виклад матеріалу логічний, з посиланнями на першоджерела. Теоретичний матеріал гармонічно поєднується з прикладами з педагогічної практики. Висновки відповідають змісту роботи. Студент дотримався вимог до наукового стилю викладу матеріалу. Робота виконана грамотно, без стилістичних, граматичних та пунктуаційних помилок.
7-9 балів	Обрана актуальна для сучасної педагогічної науки і практики тема дослідження. Досить переконливо обґрунтована її актуальність. Правильно складено план роботи. Робота відповідає вимогам до структури такого роду студентських наукових праць. Чітко сформульовані мета і завдання роботи. З деякими помилками

	<p>визначені об'єкт і предмет дослідження. Гіпотеза не сформульована. Доцільний вибір методів науково-педагогічного дослідження. Належна джерельна база, використані різноманітні інформаційні ресурси для опрацювання проблеми. Виклад матеріалу логічний, з посиланнями на першоджерела. Теоретичний матеріал гармонічно поєднується з прикладами з педагогічної практики. Висновки відповідають змісту роботи. Студент не завжди дотримується вимог до наукового стилю викладу матеріалу. Робота виконана досить грамотно, без стилістичних і граматичних, з деякими пунктуаційними помилками.</p>
4 – 6 балів	<p>Обрана актуальна для сучасної педагогічної науки і практики тема дослідження. Недостатньо переконливо обґрунтована її актуальність. План не повністю відповідає сформульованим завданням роботи. Робота не повністю відповідає вимогам до структури такого роду студентських наукових праць. Мета і завдання роботи частково відповідають темі і плану роботи. З деякими помилками визначені об'єкт і предмет дослідження. Гіпотеза не сформульована. Не зовсім доцільний вибір методів науково-педагогічного дослідження. Належна джерельна база, використані різноманітні інформаційні ресурси для опрацювання проблеми. Виклад матеріалу не завжди логічний, з посиланнями на першоджерела. Теоретичний матеріал інколи підтверджується прикладами з педагогічної практики. Висновки не повністю відповідають змісту роботи. Студент часто не дотримується вимог до наукового стилю викладу матеріалу. Робота виконана зі стилістичними і пунктуаційними помилками.</p>
1 – 3 бали	<p>Невдало обґрунтована актуальність обраної теми дослідження. План не повністю відповідає сформульованим завданням роботи. Робота не повністю відповідає вимогам до структури такого роду студентських наукових праць. Мета і завдання роботи частково відповідають темі і плану роботи. З деякими помилками визначені об'єкт і предмет дослідження. Гіпотеза не сформульована. Не зовсім доцільний вибір методів науково-педагогічного дослідження. Бідна джерельна база, не використані різноманітні інформаційні ресурси для опрацювання проблеми. Виклад матеріалу часто страждає нелогічністю. Мало посилань на першоджерела. Теоретичний матеріал не підтверджується прикладами з педагогічної практики. Висновки не повністю відповідають змісту роботи. Студент часто не дотримується вимог до наукового стилю викладу матеріалу. Робота виконана зі стилістичними, пунктуаційними та граматичними помилками.</p>

3 бали студент може отримати за виконані завдання *самостійної роботи*.

2 б. ставиться студентові, який робить вдаль доповнення, виправляє неточності, однак при цьому індивідуально не виступає з окремих питань;

1 б. одержує студент, який старанно працював упродовж заняття, виконував вправи, залучався до колективних обговорень тощо.

Якщо студент жодного разу не відповідав на семінарських заняттях, матиме за відповідний поточний контроль 0 балів.

За рішенням кафедри студентам, які брали участь у науково-дослідній роботі – роботі конференцій, студентських наукових гуртків та проблемних груп, підготовці публікацій, були учасниками олімпіад, конкурсів тощо можуть нараховуватися додаткові бали: **до 5 балів**.

Студент, який не з'являвся на заняття (з поважних причин, підтверджених документально), а отже, не мав **поточних оцінок**, має право повторно пройти поточний контроль під час консультацій. На консультаціях студент може відпрацювати пропущені практичні заняття, захистити реферати, а також ліквідувати заборгованості з інших видів навчальної роботи.

11.3. ПІДСУМКОВИЙ (СЕМЕСТРОВИЙ) КОНТРОЛЬ

З дисципліни *«Педагогічна персоналія в історико-педагогічному дослідженні»* передбачена така форма семестрового контролю, як залік, який проводиться у кінці семестру.

Питання і завдання до заліку

1. Основні етапи життєвого і творчого шляху Я. А. Коменського.
2. Принцип природовідповідності у творчому доробку Я. А. Коменського.
3. Дидактичні погляди Я. А. Коменського.
4. Значення педагогічної спадщини Я. А. Коменського для подальшого розвитку педагогіки і шкільної практики.
5. Основні етапи життєвого і творчого шляху Дж. Локка.
6. Виховання «джентельмена» за Дж. Локком.
7. Єдність природного і соціального у вихованні особистості.
8. Виховання і освіта у творчому доробку К. Гельвеція.
9. Формування добродійної людини як мета виховання у спадщині Й. Гербарта
10. Основні етапи життєвого і творчого шляху Р. Оуена.
11. Значення досвіду і педагогічних ідей Р. Оуена.
12. Основні етапи життєвого і творчого шляху Ф. Дістервега.
13. Дидактика розвивального навчання Ф. Дістервега. Керівна роль вчителя у навчанні.
14. Основні етапи життєвого і творчого шляху Ж.-Ж. Руссо.
15. Теорія вільного природного виховання Ж.-Ж. Руссо.
16. Основні етапи життєвого і творчого шляху Й. Песталоцці.
17. Мета виховання як всебічний і гармонійний розвиток природних сил і здібностей особистості Й. Песталоцці.
18. Основні етапи життєвого і творчого шляху Ф. Фребеля.
19. Підготовка вихователів дошкільних закладів «дитячих садівниць» у досвіді Ф. Фребеля.
20. Основні етапи життєвого і творчого шляху М. Монтесорі.
21. Методика виховання дітей у дошкільних закладах («будинки дитини») і початкових школах М. Монтесорі.
22. Основні етапи життєвого і творчого шляху С. Френе.
23. «Школа успіху і радості» С. Френе.
24. Педагогіка трудової школи Г. Кершенштейнера.
25. Метод проектів У. Кілпатріка.
26. Основні етапи життєвого і творчого шляху Дж. Дьюї.
27. Педагогіка прагматизму Дж. Дьюї.
28. Педагогіка дії Х. Паркхерста.
29. Ідея цілісного виховання особистості у практиці Р. Штайнера.
30. Вальдорфська педагогіка як міжнародний освітньо-культурний рух ХХІ ст.
31. Гуманістична спрямованість педагогічної спадщини Я. Корчака.
32. Львівська і Київська братські школи як освітні, наукові і культурні центри.

33. Внесок П. Беринди у розвиток української мови.
34. І. Борецький про значення освіти в боротьбі з католицизмом.
35. М. Смотрицький про поширення освіти серед українського народу та розвиток його культури.
36. П. Могила як ініціатор відкриття православних церков і шкіл.
37. І. Гізель – філософ, письменник, ректор Київської колегії. І. Гізель про формування і розвиток особистості.
38. Основні етапи життєвого і творчого шляху Г. Сковороди.
39. Проблеми розвитку особистості у педагогічній спадщині Г. Сковороди.
40. Розвиток вчення Плутарха про мораль у педагогічній спадщині Г.Сковороди.
41. Дидактичні погляди Г. Сковороди.
42. Проблема змісту освіти в педагогічній спадщині Г. Сковороди.
43. Основні етапи життєвого і творчого шляху Т. Шевченка.
44. Освітньо-виховний ідеал Т. Шевченка.
45. Внесок Т. Шевченка у справу українського шкільництва.
46. Актуальність педагогічних поглядів Т. Шевченка на тлі відродження народознавства і народної педагогіки у ХХІ ст.
47. Основні етапи життєвого і творчого шляху К. Ушинського.
48. Внесок К. Ушинського в розробку методології та теорії виховного процесу.
49. Проблеми професійної підготовки вчителя у педагогічній спадщині К. Ушинського.
50. К. Ушинський про народність виховання.
51. Проблема мети і засобів морального виховання у педагогічному доробку К. Ушинського.
52. Послідовники педагогічних ідей К. Ушинського.
53. Основні етапи життєвого і творчого шляху І. Франко.
54. І. Франко як ініціатор створення нових шкіл, спрямованих на всебічний розвиток особистості.
55. Основні етапи життєвого і творчого шляху М. Драгоманова.
56. М. Драгоманов – послідовник кирило-мефодіївців, член «Старої громади», його ідея національного шкільництва.
57. Основні етапи життєвого і творчого шляху С. Русової.
58. Внесок С. Русової у розвиток української педагогічної думки.
59. Ідея нової української школи і національного виховання в педагогічному доробку С. Русової.
60. Основні етапи життєвого і творчого шляху Г. Ващенка.
61. Г. Ващенко – ініціатор створення «авторської» школи.
62. Рекомендації і заповіти Г. Ващенка.
63. Реалізація Г. Ващенком педагогічних ідей в Інституті народної освіти у Полтаві.
64. Погляди Г. Ващенка на виховання як на національно-соціальний феномен.
65. Виховна система Г. Ващенка.
66. Рекомендації і заповіти Г. Ващенка.
67. Взаємини Г. Ващенка і А. Макаренка.
68. Використання педагогічних ідей Г. Ващенка.
69. Педагогічна спадщина Г. Ващенка.
70. Науково-педагогічна та громадська діяльність В. Вернадського.
71. Основні етапи життєвого і творчого шляху А.С. Макаренка.
72. Інтелектуально-творчий потенціал А.С. Макаренка як керівника колонією імені Горького і комуною імені Ф. Держинського.
73. Особливості змісту і методики виховного процесу А.С. Макаренка.
74. Внесок А.С. Макаренка у розробку системи демократичної культури вихованців.
75. А.С. Макаренко – засновник системи дитячо-підліткового виховання.
76. Головні напрями організації колективу за А. С. Макаренком.

77. Педагогіка «паралельної дії» А. С. Макаренка.
78. А. С. Макаренко про гру як метод навчання і виховання.
79. А. С. Макаренко про сімейне виховання.
80. Єдність навчання і трудового виховання у практиці А. С. Макаренка.
81. Плюралізм підходів до вивчення педагогічної спадщини А. С. Макаренка у ХХІ столітті.
82. Педагогічні аспекти літературно-художньої спадщини А. С. Макаренка.
83. Основні етапи життєвого і творчого шляху В. О. Сухомлинського
84. В. О. Сухомлинський про рушійні сили виховного процесу.
85. Павлиська школа В. О. Сухомлинського.
86. В. О. Сухомлинський про формування загально навчальних умінь і навичок молодших школярів.
87. В. О. Сухомлинський про розвиток творчих здібностей учнів молодших класів.
88. Розумове виховання у досвіді В. О. Сухомлинського.
89. В. О. Сухомлинський про трудове виховання учнів.
90. Прогностичне значення педагогічної спадщини педагога для освіти ХХІ ст.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Дисципліна «Педагогічна персоналія в історико-педагогічному дослідженні»

Поточне контроль та самостійна робота				Сума
<i>Розділ 1</i>	<i>Розділ 2</i>	<i>Розділ 3</i>	Індивідуальне науково-дослідне завдання	<i>Підсумкова семестрова</i>
Т 1-3+К.р.	Т 4-6+К.р	Т 7-9+К.р		
30	30	30	10	100

T1, T2 ... T7 – теми розділів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

5. Опорні конспекти лекцій (електронний варіант).

6. Підручники, зазначені у списку літератури.
7. Нормативні документи.
8. Інформаційні матеріали щодо підготовки до семінарських занять.
9. Перелік тем та питань, що винесені для самостійного опрацювання студентами.
10. Перелік питань, що виносяться для складання екзамену з курсу, що вивчається.

14. Рекомендована література

Базова

1. Ананьев Б. Человек как предмет познания / Б. Ананьев. – СПб : Питер, 2002. – 288 с.
2. Богуславський М. Структура сучасного історико-педагогічного знання / М. Богуславський // Шлях освіти. – 1999. – № 1. – С. 37–41.
3. Гупан Н. Українська історіографія історії педагогіки / Н. Гупан. – К. : А.П.Н., 2002. – 224 с.
4. Дічек Н. Біографічний метод як інструмент дослідження вітчизняної історії педагогіки / Н. Дічек // Шлях освіти. – 2001. – № 12. – С. 15–19.
5. Днепров Э. Советская историография отечественной школы и педагогики (1918 – 1977). Проблемы, тенденции, перспективы / Э. Днепров. – М. : Изд. АПН СССР, 1981. – 90 с.
6. Онопрієнко В. Біографії вчених : специфіка, завдання, досвід / В. Онопрієнко // Українська біографістика : зб. наук. праць. – К., 1999. – Вип. 2.
7. Персоналії в історії національної педагогіки. 20 видатних українських педагогів / за ред. А. М. Бойко. – Полтава, 2002. – 452 с.
8. Персоналії в історії національної педагогіки. 22 видатних українських педагогів: підручник / за ред. А. М. Бойко. – К., 2004. – 492 с.
9. Сухомлинська О. Історія педагогіки як наука і як навчальний предмет : актуальні проблеми / О. Сухомлинська // Шлях освіти. – 2003. – № 1. – С. 39–43.
10. Сухомлинська О. Персоналія в історико-педагогічному дискурсі / О. Сухомлинська // Шлях освіти. – 2001. – № 1. – С. 10–15.
11. Філоненко О. В. В. О. Сухомлинський – провідник гуманної педагогіки: віктимна історіографія / Провідники в освіті. Від ідей до вічності: кол. моногр. / за заг. ред. І. Богданова. – К.: Освіта України, 2017. – С. 324–343.
12. Філоненко О. В. Освіта Кіровоградщини (Єлисаветградщини) в наукових рефлексіях українських учених (друга половина ХІХ – ХХ століття): монографія / О. В. Філоненко. – Харків: Мачулін, 2017. – 412 с.
13. Філоненко О. В. Педагогічна думка на Єлисаветградщині в першій третині ХХ століття / Нариси з історії педагогічної думки (перша третина ХХ ст.): кол. моногр. / за ред. О. С. Радул. – Кіровоград: РВВ КДПУ імені Володимира Винниченка, 2015. – С. 279–310.
14. Українська педагогіка в персоналіях: у 2 кн.: навчальний посібник / за ред. О. В. Сухомлинської. – К., 2005.

Додаткова:

1. Джуринский А. Н. История педагогики древнего и средневекового мира : учеб. пособие для высш. шк. / А. Н. Джуринский. – М. : изд-во «Совершенство», 1999. – 224 с.
2. Джуринский А. Н. Развитие образования в современном мире : учеб. пособие / А. Н. Джуринский. – М. : ВЛАДОС, 1999. – 200 с.
3. Дроб'язко П. І. Українська національна школа: витоки і сучасність / П. І. Дроб'язко. – К.: Академія, 1997. – 184 с.
4. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; гол. ред. В. Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с

5. История культуры стран Западной Европы в эпоху Возрождения : учеб. для вузов / Л. М. Брагина [и др.] ; под ред. Л. М. Брагиной. – М. : Высш. шк., 1999. – 479 с.
6. История педагогики и образования / под ред. А. И. Пискунова. – М. : ТЦ Сфера, 2001. – 512 с.
7. Історія педагогіки / за ред. М. В. Левківського. – Х. : “ОВС”, 2002. – 240 с.
8. История зарубежной дошкольной педагогики: Хрестоматия / Сост. Н. Б. Мчедлидзе и др. – 2-е изд. – М.: Просвещение, 1986. – 460 с.
9. Ковальчук Л. О. Система освіти зарубіжних країн: навч. посіб. / Л. О. Ковальчук, О. Б. Ковальчук. – Львів. : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. – 136 с.
10. Константинов Н. А. История педагогики : учеб. для студентов пед. ин-тов / Н. А. Константинов, Е. Н. Медынский, М. Ф. Шабаева. – Изд. 4-е, доп. и перераб. – М. : Просвещение, 1974. – 448 с.
11. Кравець В.П. Зарубіжна школа і педагогіка ХХ ст. / В.П. Кравець. – Тернопіль, 1996. – 290 с.
12. Кравець В.П. Історія класичної зарубіжної педагогіки та шкільництва / В.П. Кравець. – Тернопіль, 1996. – 436с.
13. Пальчевський С.С. Педагогіка : навч. посіб. / С.С. Пальчевський. – К. : Каравела, 2007. – 576 с.
14. Ректори Київського університету (1834–2006) / В.А. Короткий, Т.В. Табенська та ін. – К.: Либідь, 2006. – 336 с.
15. Сбруева А. Порівняльна педагогіка : навч. посіб. / А. Сбруева. – Суми : Редакційно-видавничий відділ СДПУ, 1999. – 300 с.
16. Стеценко Т. Історія класичної зарубіжної педагогіки / Т. Стеценко. Херсон : Вид-во ХДУ, 2002. – 40 с
17. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям / В.О. Сухомлинський// Вибр. Твори – К., 1976. – Т. 3.
18. Терентьева Н.О. Вища (університетська) освіта: стан і розвиток : навч.-метод. посіб. / Н.О. Терентьева. – Черкаси, 2005. – 250 с.
19. Хижняк З.І. Києво-Могилянська академія: Історія виникнення і розвитку / З.І. Хижняк. – К, 1970. – 173 с.

Інформаційне забезпечення

Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського [електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dnpp.gov.ua/> Електронний каталог бібліотеки ПНПУ імені В. Г. Короленка [електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://elcat.pnpu.edu.ua:82/>

Матеріали III Всеукраїнського з'їзду працівників освіти (28 жовтня 2011 р.) – Режим доступу : http://www.iitzo.gov.ua/materiali_zizdu.html

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського [електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua/>

Освітні ресурси Інтернету [електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://sites.google.com/site/osvitnires/>

Пиков Г.Г. Средневековая система образования и университеты [Электронный ресурс] / Г.Г. Пиков. – Режим доступа : <http://gklass.nsu.ru/koi/gum/medieval/univer.htm>. – Название с экрана.

Педагогічна преса [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pedpresa.com/>

Педагогічні науки: збірник наукових праць [електронний ресурс]. – Режим доступу до статті: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pena/index.html

Портал сучасних педагогічних ресурсів [електронний ресурс]. – Режим доступу:
http:// www.intellect-invest.org.ua/
Українська педагогіка [Електронний ресурс]. Режим доступу до статті:
http://ukped.com/